

Eit empirisk tilskot til utforskinga av finitt-heit- og tempusdistinksjonar i norsk som andrespråk

Ann-Kristin Helland Gujord
Universitetet i Bergen

Samandrag

Denne artikkelen presenterer ei undersøking som tek utgangspunkt i hypotesar og tankar omkring finittkategorien sin posisjon i norsk språk og betydninga av han for tileigninga av verbmorfologi i norsk som andrespråk (Hagen 2001, 2005; Eide 2008, 2009ab, 2012, 2015). Eg vil visa til tidlegare undersøkingar som finn at finittmarkering på verb er ei større utfordring for norskkinnlærarar enn tempusmarkering på verb. I desse undersøkingane er det også funn som tydar på at finittdistinksjonen er særleg vanskeleg for innlærarar med eit førstespråk utan morfologisk markert finittheit. Desse observasjonane undersøker eg om gjeld for verbbruken i 246 tekstar frå Norsk andrespråkskorpus (ASK) skrivne av informantar med vietnamesisk, albansk og somali som førstespråk. Analysen viser at innlærarane ikkje gjer fleire feil i verbmorfologien som kan relaterast til finittkategorien (finittfeil), enn feil som gjeld tempusmarkeringa på verbet (tempusfeil), men at tempusfeila utgjer den største delen av dei verbmorfologiske feila. Analysen viser også ein effekt av førstespråksbakgrunn. Informantane med eit førstespråk utan finittdistinksjon (vietnamesisk) har fleire finittfeil i tekstane samanlikna med informantane med finittdistinksjon i førstespråket (albansk og somali).

Nøkkelord: *finittheit; tempus; transfer; ASK-korpuset*

Innleiing

Å tileigna seg ein ny språkleg kategori i andrespråket involverer fleire ulike aspekt og krev fleire ulike kompetansar. Både grammatiske, leksikalske og

pragmatiske sider ved kategorien eller trekket som skal lærast, må på plass for at den/det fungerer i eit målspråksnært og kontekstuavhengig språk. Undersøkinga eg vil presentera i denne artikkelen, kan gi eit innblikk i *morfologiske* og *syntaktiske* aspekt ved innlæringa av *verbkategorien* i eit andrespråk. Fokuset er altså på *verbmorfologi* i norsk som andrespråk. Undersøkinga tek utgangspunkt i tankar omkring finittkategoriens rolle i andrespråkstileigning (Hagen 2005, Eide 2008, 2009ab, 2012, 2015) og tidlegare funn som peikar i retning av at (1) det er ein samanheng mellom tileigning av finittheit og tileigning av verbmorfologi i norsk som andrespråk, og at (2) fråværet eller nærværet av ein finittkategori i førstespråket ser ut til å påverka tileigninga av finittheits- og tempusdistinksjonar i andrespråket. Desse observasjonane byggjer på eit fåtal studiar som granskar språket til innlærarar frå eit relativt avgrensa utval av førstespråksbakgrunnar, og som ikkje brukar metodar som gjer at funna kan overførast til andrespråksinnlærarar generelt. Denne undersøkinga er difor eit forsøk på å få fram meir empiri til utforskinga av tileigninga av tempus- og finittdistinksjonar ved å studera språket til norskinnlærarar med andre førstespråksbakgrunnar og ved å analysera dataa statistisk. Dataa er eit utval på 246 skriftlege tekstar frå Norsk andrespråkskorpus (ASK).

Bakgrunn for undersøkinga

Verbkategorien er blant kategoriane som har vore relativt sett mykje utforska i norsk som andrespråk (Golden et al. 2007:15). Desse studiane plasserer seg i hovudsak innanfor ei semantisk-konseptuell tilnærming som utforskar korleis større funksjonsområde, eller større semantiske felt, som temporalitet, gjennom ein grammatikaliseringsprosess gradvis får eit formelt uttrykk som er i tråd med målspråket. Ein er mellom anna oppteken av korleis verbformene vert tilordna ein funksjon i innlærarspråket, og eit spørsmål som også har vore sentralt i desse studiane, er korleis førstespråket påverkar denne tilordninga mellom form og funksjon (Gujord 2017). Temporalitetsstudiane er ulike med omsyn til kva stadium i læringsprosessen dei granskar. Somme studiar undersøker språk i den tidlege utviklingsfasen der grammatikken i språket er lite utbygd, og somme granskar språket til innlærarar som har kome lenger i læringsprosessen og som har meir av morfologien og syntaksen i andrespråket på plass. Fokuset på dei formelle sidene av tileigninga har difor variert. Gujord (2013a) har til dømes eit større fokus på form enn det Tenfjord (1997) har, sjølv om begge studiane primært er opptekne av å seia noko om forholdet mellom

form og funksjon, og berre sekundært er interesserte i dei reint formelle sidene ved innlæringa. I den grad desse studiane har vore opptekne av form, er det bøyingsendingane som markerer tempus som er interessante, altså dei formene som uttrykkjer tid grammatisk på norsk. Det betyr at finittkategorien i desse studiane ikkje har vore vigd særleg merksemd. Ein har vore oppteken av grammatisk markering av temporalitet og korleis tempus- og aspektdistinksjonar vert tileigna i eit andrespråk. Fleire av studiane som danner bakgrunnen for denne undersøkinga, er derimot primært opptekne av finittkategorien, og sekundært opptekne av korleis temporalt innhald vert koda på verbet (jamfør til dømes Wik 2014:10). Hovudføremålet i desse studiane er å utforska kva for rolle finittkategorien har i tileigninga av morfologiske og syntaktiske trekk i eit andrespråk. Ein del av bakgrunnen er også forskinga på førstespråkstileigning som har vist at det er ein samanheng mellom tileigning av finittheit og tileigning av syntaktiske fenomen, til dømes V2-fenomenet (Eide 2015:169), eller morfosyntaktiske fenomen som samsvarsbøying mellom subjekt og verbal (personbøying på verb) (Håkansson 2001:85). Også studiane som granskar tileigning av finittheit, har vore opptekne av førstespråkets rolle i innlæringa.

I sitt arbeid utforska Jon Erik Hagen (2001, 2005) betydinga av finittkategorien for tileigninga av norsk som andrespråk. Hagen var induktiv i si tilnærming og var oppteken av innlærarane sine systematiske brot på den norske språkstrukturen, såkalla *strukturfeil*¹ (Hagen [2001] 2013:190, [2005] 2013:164). Blant strukturfeila rekna Hagen brot på fleire syntaktiske krav i norsk, som manglande inversjon (*I dag Betty skal dra til Nordby*), manglande uttrykt subjekt (*[Man må lære norsk] fordi _ kan ikke være døvstum hele livet*), ukorrekt plassering av setningsadverbial (*...når jeg har ikke det språket som folk rundt meg kan*) og kopulabortfall (*[Den andre grunn for meg å lære norsk] _ at jeg kan være mer kjent med...*) (Hagen [2001] 2013:196–199). Desse trekka har til felles at riktig bruk føreset vellukka identifikasjon av det finite verbet i setninga. Basert på slike observasjonar formulerte Hagen *Finitthypotesen om strukturfeil i norsk mellomspråk* (Finitthypotesen), som predikerer at strukturavvik «som kan påvises i norsk innlærerspråk, vil innebære brudd på regler som på en eller annen måte krever referanse til den morfosyntaktiske kategorien finittthet» (Hagen [2001] 2013:196). Ifølgje Hagen er altså finittkategorien ein nøkkel inn i den norske syntaksen, men den har også betyding for tileigninga av enkelte aspekt ved verbmorfologien: «Det kan altså se ut som om det er tilegnelse av verbets finittkategori som er den store anstøtssteinen for fremmedspråklige. I så fall burde dette gi seg utslag ikke bare i syntaksen, men i fleksjonsmorfologien også» (Hagen [2005] 2013:166). Både *r*-endinga i presens

og skilnaden mellom preteritum og perfektum partisipp har finittkategorien som sentralt referansepunkt på lik linje med til dømes subjekt/verb-inversjon (Hagen ([2001] 2013:195). Følgjeleg kan enkelte feil i tempusmorfologien, det vil seia forveksling mellom infinitiv og presens (*folk rundt meg kan forstå meg, det må være gode grunner for at man lære*), mellom infinitiv og preteritum (*med familien til broren min og bli lettere for dem å kom til meg*) og mellom preteritum og perfektum partisipp (*Broren min har fortalte meg mye*), tilskrivast same årsak som strukturfeila nemnde ovanfor, nemleg innlærarens manglande identifikasjon av skiljet mellom finitt og infinitt (Hagen ([2001] 2013:199–200). Basert på dette resonnementet hevda Hagen at ikkje alle delar av tempusmorfologien er så enkel som ein gjerne har anteke (Hagen [2005] 2013:166):

Alle vet vi jo at subjekt/verb-inversjon tilegnes sent i innlæringsprosessen, mens verbets bøyingsmorfologi hører de tidlige stadier av innlæringsprosessen til. Det er for et «Trinn 1»-trekk å regne. Men, som jeg skal prøve å vise, er faktisk denne banale morfologiske distinksjonen slett ikke så enkel som vi kanskje forestiller oss, og en av mine teser er at distinksjonen kanskje ikke blir tilegnet i den grad vi tror. (Hagen [2005] 2013:166)

Denne prediksjonen om forholdet mellom inversjon og presens/infinitiv-distinksjonen testa Hagen (2005) ut i 100 tekstar skrivne som del av *Test i norsk høgare nivå* (heretter Bergenstesten), og han fant at nesten alle informantar som hadde tileigna seg inversjon, *også* hadde tileigna seg distinksjonen mellom presens og infinitiv, og at det motsette mønsteret ikkje er tilfelle: Det var omtrent ingen av informantane med manglande inversjon som hadde tileigna seg presens/infinitiv-distinksjonen (Hagen 2005:170). Hagen si tolking av dette førebelse resultatet var at tileigninga av finittkategorien er ein føresetnad for å tileigna seg andre trekk i norsk. Ifølgje Eide (2015:177) formulerte Hagen seg slik: «Hvis en språkinnlærer har absolutt alle finittheitsbøyninger riktig, da er også inversjonen korrekt, og V2-regelen er tilegnet»². I denne formuleringa finn me ei ytterlegare presisering med omsyn til kva for delar av tempusmorfologien Hagens hypotese angjekk, nemleg «finittheitsbøyning», som me må forstå som den delen av tempusmorfologien som har finittkategorien som eit referansepunkt, og der avvika inneber anten overmarkering eller undermarkering av finittheit. Finitthypotesen rommar tanken om at trekk vert lært i eit knippe, at det finst ein utløysar for innlæringa av fleire trekk, og på dette punktet var Hagen tydeleg inspirert av «prinsipp-parametriske» idear.

Eide (2008, 2009ab, 2012, 2015) utforskar også finittkategorien i norsk. Ho deler Hagens syn på finittkategoriens posisjon i den norske syntaksen og i innlæringa av norsk (Eide 2013:188), men skil seg frå Hagens definisjon av finittheit (Eide 2008, 2015). Hagen definerer finitt verb som «en verbform som markerer tempus» (2002:84) og infinitt verb som «et verb som ikke eksponerer tempus» (s. 92). Dette er i tråd med *Norsk referansegrammatikk*³, som presenterer finitte verbformer som dei som kan stå åleine som verbal, og som markerer tid, diatese og modalitet (Faarlund et al. 1997:467–469). Dei infinitte formene «har aldri tempusbøyning» (ibid.:470). Desse framstillingsmåtene av finittheit er, ifølgje Eide (2008), slik kategorien oftast vert presentert i litteraturen. I sin teori om finittheit bryt Eide med denne tilnærminga og skil mellom finittheit og tempus (og mellom finittheit og samsvarsbøyning mellom subjekt og verb, som me til dømes finn i engelsk):

[...] the finiteness distinction is not a derivate made up of tense or agreement features, but a primitive distinction in its own right expressed in verbal paradigms independently of tense and agreement. (Eide 2009:385)

Eide motset seg også den tradisjonelle oppfatninga av at enkelte verbformer ikkje uttrykkjer tempus. Ifølgje hennar teori har alle verbformer tempus (Eide 2008:42–43, 2015:145–149). Det betyr at også infinitte verbformer har tempus. Busterud (2014:267) gir ein oversikt over dei norske tempusformene slik Eide (2012) analyserer systemet i norsk, i lag med eksempel:

Tabell 1: Det norske tempussystemet i Eides tilnærming, etter Busterud (2014:267)

	+finitt	-finitt
+fortid	preteritum <i>gikk, likte, hadde</i>	partisipp <i>gått, likt, hatt</i>
-fortid	presens <i>går, liker, har</i>	infinitiv <i>gi, like, ha</i>

I denne tilnærminga vert finittheit og tempus skilde frå kvarandre, og distinksjonen mellom fortid og ikkje-fortid er den grunnleggande tempusdistinksjonen. Tempusendinga på verbet gir informasjon om +/- finitt og +/- tempus (Busterud 2014:267). Både *likte* og *likt* markerer fortid, men berre *likte* markerer finittheit. Både *hadde* og *har* er finitte former, men desse markerer ulik tempus. Eides teori om finittheit er nytta i fleire masteroppgåver (mellom anna Selven 2014 og Wik 2014) og i ei doktoravhandling

(Busterud 2014), som har til felles at dei undersøker kva for rolle finittkategorien har for tileigninga av eit eller fleire syntaktiske og/eller morfologiske trekk i innlæring av norsk som andrespråk. Av desse studiane er masterprosjektet til Wik (2014) særleg relevant for denne undersøkinga. Wik byggjer på Eides tilnærming til tempus og finittheit i norsk i si undersøking av verbmorfologien i 80 tekstar henta frå Norsk andrespråkskorpus (ASK) skrivne av informantar med engelsk og tysk som førstespråk (40 har bestått Språkprøven og 40 har bestått Bergenstesten). På grunnlag av Eide sitt tempusystem, presentert i tabell 1, kategoriserer Wik verbmorfologiske avvik etter om avviket gjeld finittmarkeringa på verbet eller tempusmarkeringa på verbet. Eit sentralt forskingsspørsmål hos Wik er om det er gjort fleire finittfeil⁴ enn tempusfeil i tekstane. Wik grunnjev dette spørsmålet ut frå ein tanke ein kan finna innanfor ulike teoretiske rammeverk, om at enkelte språklege trekk er lettare å tileigna seg enn andre fordi dei er konseptuelt sett lettare å gripa enn andre trekk. Wik referer til Glahn et al. (2001) på dette punktet og prøver altså ut ein hypotese om at tempus er lettare å konseptualisera enn finittheit. Jamfør også Eide:

Tempusdistinksjonen, skillet mellom fortid og ikke-fortid, er sannsynligvis lettere å konseptualisere enn finittdistinksjonen: Det er vanskeligere å forstå hva den syntaktisk viktige finittdistinksjonen «viser til», mens tempusdistinksjonen har en klar semantisk base (nå versus før). (Eide 2015:182)

Eit anna sentralt spørsmål hos Wik er spørsmålet om dei engelske og tyske innlærarane gjer like mange finittfeil (2014:31). Tysk har eit konsekvent skilje mellom finitte og infinitte former (Eide 2015:182). I engelsk derimot spelar ikkje finittkategorien same sentrale rolle for syntaksen slik som i tysk og norsk. Hagen ([2001] 2013:192–195) trekkjer fram fleire systematiske skilnader mellom norsk og engelsk syntaks og morfologi, som viser at finittkategorien i engelsk *ikkje* er eit sentralt referansepunkt slik han er i norsk. Til dømes viser han med eksempel korleis det er hovud verbet, og ikkje det finitte verbet som i norsk, som er avgjerande for plasseringa av setningsadverbial i engelsk (*Carlo elsket alltid Betty*/**Carlo loved always Betty* versus **Carlo alltid elsket Betty*/*Carlo always loved Betty*). Også i interrogativsetningar med invertert subjekt er det skilnad på engelsk og norsk med omsyn til kva som er referansepunktet: I engelsk er det hjelpeverbet (som alltid er finitt) som er det naturlege utgangspunktet for å forklare kvifor ‘do’ må setjast inn når ein skal lage interrogativsetningar med setningar utan eit hjelpeverb (*Kan Betty svømme?*/*Can Betty swim?*

versus *Leste Betty avisa i går?*/*Did Betty read the paper yesterday?*). Engelsk har heller ikkje eit konsekvent skilje mellom infinitiv og presens slik norsk har. I engelsk er det berre i tredje person singularis i presens at verbforma er ulik infinitivsforma (Hagen [2001] 2013:195). I analysen finn Wik at det blir gjort fleire finittfeil enn tempusfeil i materialet (2014:71), og at gapet mellom desse to feiltypane er størst i det engelske materialet. Dei engelske innlærarane, som manglar konsekvent morfologisk markering av finitttheit i førstespråket, gjer fleire finittfeil enn dei tyske innlærarane, som markerer finitttheit på verbet slik som i norsk (Wik 2014:6).

Nokre av observasjonane som Hagen (2005) og Wik (2014) rapporterer, finn ein også i mastergradsundersøkinga til Janik (2010). Janik baserer seg på skriftlege data frå same korpus som Wik, og granskar bruken av preteritum og perfektum i 200 tekstar skrivne av polskspråklege informantar (100 har bestått Språkprøven og 100 har bestått Bergenstesten), og samanliknar deira bruk med bruken i to kontrollutval (tekstar skrivne av tyske og engelske informantar, 200 tekstar frå kvar gruppe fordelt likt på Språkprøven og Bergenstesten). Janik er ikkje oppteken av finittmarkeringa på verbet eller avvik som Wik operasjonaliserer som finittfeil. Men i analysen registrerer ho og oppgir talet på samanblandingar mellom infinitiv og presens, preteritum og perfektum, og basert på desse observasjonane er det mogleg å analysera dataa til Janik i lys av Hagen og Wik sine feilkategoriar. Av dei absolutte verdiane i Janik kan me for det første sjå at talet på feiltypane som svarar til avvik som Wik sorterer i kategorien finittfeil (2010:51–53, tabell 7 og 8), er større enn talet på feiltypar som svarar til Wik sine tempusfeil (812 mot 361). Finittfeila hos Janik utgjer 69,2 % av alle feila i materialet. Av desse 812 finittfeila er 93,6 % forvekslingar mellom presens og infinitiv (760 av 812). Det er med andre ord presens-infinitiv distinksjonen som skapar vanskar, det vil seia den typen verbmorfologiske avvik som Hagen (2005) først og fremst er oppteken av, og som han granskar i høve til inversjon i 100 tekstar. Janik finn også at dei engelske innlærarane åleine står for 50,9 % av alle finittfeila (413 av 812) i materialet. Flesteparten av desse er tilfelle av «presens for infinitiv» (243 av 413). Dette er også i samsvar med Wik, som finn at dei engelske informantane gjer fleire finittfeil enn dei tyske informantane. Det ser altså ut til at nokre av funna hos Janik samsvarar med Hagen (2001, 2005) sine antakingar og resultat og Wik (2014) sine resultat. Men det viktigaste funnet i Janik si undersøking er at dei polske innlærarane har større vanskar enn dei to andre gruppene med å skilja perfektum frå preteritum. I det polske språket finst det ikkje ein perfektumskategori. Dette er eit funn som føyer seg inn i ei rekkje studiar av norsk og engelsk innlærarspråk, som viser at førs-

tespråket kan påverka bruken av tempus i andrespråket, og at perfektums-kategorien representerer ei særskilt utfordring for enkelte førstespråksgrupper (Gujord 2013a, 2015, 2017). I ein svensk studie av Philipsson (2007) av innlæringa av interrogative setningar og verbmorfologi hos somaliske, persiske og irakisk-arabiske innlærarar, er det også observert at irakisk-arabiske informantar har fleire avvik av typen *du kan låser dörren nu* eller *alla hadde kom häm när stormen började*, som både Hagen (2005) og Wik (2014) vil rekna som finittmarkeringsfeil, samanlikna med dei to andre førstespråksgruppene (somalisk og persisk). Philipsson peikar på transfer som ei mogleg forklaringskjelde (2007:143).

Studien

Forskingsspørsmål

Hagen hevdar at meistring av finittkategorien er ein føresetnad for å kunna meistra alle delar av verbmorfologien (Hagen 2001, 2005). Han kan også visa til resultat, som han rett nok sjølv omtaler som «tentativt» (Hagen 2005:170), som tyder på at det er ein samanheng mellom tileigninga av finittheit og tileigninga av verbmorfologi i norsk som andrespråk. Eide (2008, 2009ab, 2012, 2015) sin teori om tempus legg grunnlag for å utforska denne samanhengen nærmare, noko Wik (2014) gjer i si mastergradsundersøking av finittfeil og tempusfeil. Wik finn at finittfeil utgjer størstedelen av dei verbmorfologiske feila, og samstundes at denne feiltypen er spesielt frekvent i tekstar skrivne av informantar med eit førstespråk utan morfologisk markert finittheit. Eg har vist til at dette mønsteret også dukkar opp i Janik (2010), og at funn frå Philipsson (2007) også tyder på at enkelte avvik som inneber brot på finittheit i svensk, førekjem hyppigare i enkelte førstespråksgrupper. Det ser altså ut til å teikna seg eit mønster: Finittmarkering på verb ser ut til å gi norskinnlærarar større utfordringar enn tempusmarkering på verb. Det kan tyda på at finittheit er vanskelegare å tileigna seg enn tempus, og at det vert tileigna seinare. Samstundes trer eit anna bilete fram dersom ein kontrollerer for førstespråksbakgrunn, som kan tyda på at finittmarkering ikkje er meir krevjande enn tempusmarkering generelt i norsk som andrespråk, men at å markera finittheit på verb først og fremst ei utfordring for innlærarar som ikkje har kjennskap til finittkategorien i førstespråket sitt. Studiane me har så langt på dette området, har stort sett granska språket til polske, tyske og engelske norskinnlærarar. Sjølv om det rett nok finst ein viss grad av typologisk variasjon mellom desse språka, særleg mellom polsk og dei to andre språka (tysk og engelsk),

er det problematisk å generalisera desse funna til populasjonen norskinnlærarar. Dessutan er det eit problem at verken Wik (2014) eller Janik (2010) byggjer sine analysar på inferensiell statistikk, (noko dei har til felles med mange andre andrespråksstudiar), og ein får vita etter måten lite om den individuelle variasjonen. Men desse masterstudiane, i denne samanhengen særleg Wik (2014), er verdifulle fordi dei viser korleis ein kan utforska den samanhengen mellom finittheit og tempus i norsk verbmorfologi, som forskarane har peika på (Hagen og Eide). Me treng altså fleire studiar av tileigninga av finitt- og tempusmorfologi basert på språket til norskinnlærarar med andre førstespråk enn polsk, tysk og engelsk, og me treng å sjå nærmare på førstespråket si rolle. Dessutan treng me altså å utføra analysar som kan seia noko om kor vidt funna kan generaliserast utover det konkrete datasettet. I denne undersøkinga vil eg gjera eit forsøk på dette. Basert på tidlegare innsikter og funn som er gjort greie for ovanfor, vil eg granska om eit liknande mønster trer fram i eit nytt datasett med ny og større typologisk spreing i førstespråksbakgrunnane, og som dessutan er ulike med omsyn til om finittdistinksjonen er uttrykt i førstespråket eller ikkje. I tillegg vil eg bruka statistiske analysar for å avgjera om observasjonane kan gjelda norskinnlærarar generelt, eller om dei kan ha oppstått ved ein slump.

Materialet består av 246 tekstar frå Norsk andrespråkskorpus – ASK som er skrivne av informantar med vietnamesisk (utan finittdistinksjon), albansk (med finittdistinksjon) og somali (med finittdistinksjon) som førstespråk. Eg formulerer tre forskingsspørsmål. Det første byggjer på Hagen ([2005] 2013:199–200), som peikar ut fire morfologiske feil som han meiner oppstår på bakgrunn av manglande identifikasjon av finittdistinksjonen. Hagen (2001) nemner også ein spesifikk type utelating av verb i setninga, kopulabortfall, som eit avvik som oppstår på bakgrunn av manglande identifikasjon av finittkategorien i norsk. Eg vil difor også inkludera tilfelle av manglande verb i setninga. Forskingsspørsmål 2 og 3 byggjer eksplisitt på Wik (2014) sine funn, som igjen er basert på Eide sitt tempus-system (jamfør tabell 1), og som legg grunnlag for å skilja mellom finittfeil og tempusfeil:

1. Korleis fordeler Hagen (2005) sine fire kategoriar av morfologiske feil (infinitiv for presens, presens for infinitiv, preteritum for infinitiv og preteritum for perfektum partisipp) og kopulabortfall seg i materialet?
2. Er avvika som svarar til finittfeil hos Wik (2014), fleire enn avvika som svarar til det Wik omtaler som tempusfeil?

3. Er avvika som svarar til finittfeil hos Wik (2014), fleire i tekstar skrivne av informantar utan ein finittheitsdistinksjon førstespråket (vietnamesisk) enn i tekstar skrivne av informantar som har ein finittheitsdistinksjon i førstespråket (somali og albansk)?

Data

Dataa er 246 tekstar som er skrivne som langsvarsoppgåver til *Språkprøven i norsk for vaksne innvandrarakar*, og er henta frå ASK-korpuset. Tekstane er skrivne av kandidatane med vietnamesisk ($N=74$), albansk ($N=84$) og somali ($N=88$) som førstespråk. Desse kandidatane er valde ut som informantar til denne undersøkinga fordi dei har ein førstespråksbakgrunn som skil seg mykje frå førstespråksbakgrunnane til informantane i studiane til Janik (2010) og Wik (2014) (tysk, engelsk og polsk), og fordi dei også er svært forskjellige frå kvarandre og frå norsk. Vietnamesisk er eit analytisk språk utan bøyingsmorfologi og finittdistinksjon, og er det språket som er mest ulikt både norsk og dei to andre førstespråka. Somali og albansk er like i at dei begge er syntetiske språk med ein rik verbmorfologi (inkludert finitt-distinksjon) og komplekse system for tempus- og aspektbøying. Somali og albansk tilhøyrer samstundes heilt ulike språkfamiliar. Somali er eit kusjittisk språk (undergruppe av afroasiatiske språk) og sjølv om albansk er eit indoeuropeisk språk slik norsk, engelsk, tysk og polsk, er språket eit særlege språk som utgjer ei eiga grein av den indoeuropeiske språkfamilien.

Alle tekstane er ein del av eit eksamenssvar som har fått vurderinga bestått⁵. I ASK finst det til saman 294 tekstar skrivne av informantar med ein av desse tre førstespråksbakgrunnane, men 48 av desse tekstane er ikkje tekne med i denne undersøkinga fordi dei er utelukkande haldne i eit notidig perspektiv. Desse tekstane er ikkje eigna som kjelder til innsikt i ein studie som ønskjer å granska ulike typar verbmorfologiske feil. Tekstar som er berre skrivne i eit perspektiv som krev bruk av presens, legg ikkje grunnlag for å skifte mellom ulike verbformer, og vil dermed ikkje kunna ha kontekstar for ulike typar feil bøying på verbet.

Analyseeiningane er alle verbfrasane i tekstane som har eit verb bøygd i presens eller preteritum i seg, alle verbfrasane der eit verb bøygd i presens eller preteritum manglar i høve til bokmålsnorma, og dei infinitivsfrasane som har eit verb bøygd i presens eller preteritum i seg.

Det første systematiseringsarbeidet

Analysen av verbfrasane skal leggja grunnlag for å undersøkje distribusjonen av ulike avvik ved verbbruken i dei til saman 246 tekstane. Bruken av verbformer i norsk er kontekstsensitiv (Hagen 1998: 85), og iden-

tifiseringa av avvik i bruken av verbformer må kvila på ein analyse av konteksten. Det første steget (1) i analysen er difor ei klassifisering av det temporale innhaldet i analyseiningane basert på konteksten setninga opptrer i, og språklege trekk i setninga, som til dømes nærværet av adverbial. Deretter (steg 2–3) registrerer eg om den temporale konteksten er markert grammatisk ved bøyning på verbet eller ikkje, og eventuelt kva for bøyingsform som opptrer i setninga. Til slutt (steg 4–5) klassifiserer eg analyseiningane i høve til korrektheit. Setningar med meir enn eitt verb bøygd i presens eller preteritum bryt også med målspråksnorma, men desse vert kategoriserte for seg sjølv under merkelappen «overmarkering» (steg 6).

Tabell 2: Oversyn over analysekategoriar i systematiseringa av dataa

Kategori	Moglege utfall av kategoriseringa > Subkategoriar
1. Kontekst	Infinitivskontekst
	Presenskontekst
	Preteritumskontekst
	Presens perfektums-kontekst
	Preteritum perfektums-kontekst
2. Grammatisk markering	Ja
	Nei
3. Bøyingsform	Presens
	Preteritum
	Presens perfektum
	Preteritum perfektum
4. Korrektheit	Korrekt
	Ukorrekt
	Verb utelate
5. Type avvik	Feil bøyning
	Manglande bøyning
6. Overmarkering	Fleire finitte verb i ei setning

Eit grunnleggande prinsipp som ligg under denne første kategoriseringa av kontekst, er at det skal vera mogleg å skilja mellom det konseptuelle nivået og det formelle nivået for å få eit breitt innblikk i dataa. Ein kategori som «kontekst» krev ei konseptuell tilnærming til analyseiningane fordi føremålet er å klassifisera setninga etter kva for temporalt innhald som vert uttrykt i setninga, uavhengig av kva for form som er til stades. Når ein kodar setningane i denne kategorien, er ein ikkje ute etter å få tak i forma på verbet, men å identifisera det temporale innhaldet. Dette er annleis med kategoriar som «bøyingsform» og «overmarkering», som krev ei formell tilnærming fordi ein er ute etter å finna verbforma i setninga. Tabell 3 illustrerer dette poenget. Kolonnane representerer kategoriseringa av dataa etter kontekst, og radene kategoriseringa av dataa etter form. Tabell 3 viser

kva for type førekomstar som finst i materialet, og talet i parentes indikerer kor mange førekomstar som finst av den aktuelle typen i materialet. Eksempla er tekne frå materialet.

Tabell 3: Førekomstane i dataa (246 tekstar)

	Infinitivskontekst	Kontekst for -fortid ⁶	Kontekst for +fortid	Presens perf.innhald	Preterit. per. innhald	
Verb i infinitiv	Som mange byer er det vanskelig for folk å <u>skaffe</u> seg bolig (?)	Når man velger bolig og bosted, <u>legge</u> man vekt på områdets miljø (115)	Hvis vi hadde noe problem med barneoppdragelse, vi gå til de og de <u>hjelpe</u> oss. (23)	Det er mange som er ikke fornøyd og tror det fordi de <u>forlate</u> de gode tredisjonelle tingen (1)	ingen belegg	139
Verb i presens	mennesker hadde ikke rett å gå på skole, å <u>finner</u> jobb, å snakke mårsmolsprok (56)	Jeg er en utlenning som kommer til Norge (5749)	Deretter <u>reiste</u> vi tog til Norge og det er best fordi.... (237)	Jeg <u>jobber</u> på NAMN sykehjem i nesten to år (18)	Jeg gleder meg å få stor trær i gården min slik jeg sette meg <u>under</u> det. Det <u>er</u> vekkert hvis det er blomster og busker i <u>hagen</u> min (1)	6061
Verb i preteritum	Det som man trenger å <u>visste</u> (9)	Jeg drømmer hver dag at barnet mitt, mannen min og jeg <u>skulle</u> kose oss etter jobben (125)	og de <u>snakket</u> Bergensk dialekten så jeg <u>kjønnte</u> ingenting (2662)	Jeg <u>tenkte</u> meg å bli sykepleier siden jeg var barn (52)	Jeg satt og så over vinduet med ei bok som jeg <u>lante</u> (18)	2866
Verb i presens perf.	ingen belegg	Statistikken viser at hvert sekund <u>har</u> ti personer <u>dødd</u> av røyking (13)	<u>jeg har</u> flyttet mange ganger da jeg bodde i sted (31)	Jeg så på nyhetene og begynte å gråte etter at jeg så mitt folk og hva har de opplevd (315)	Etterpå begynte vi å gå tilbake. På vei så vi mange dyr som jeg <u>har</u> ikke <u>sett</u> før (8)	367
Verb i pret. perf.	ingen belegg	ingen belegg	Jeg koste meg mer enn før der og <u>hadde</u> <u>vært</u> der i tre måneder (12)	En av noen opplevelsene som <u>jeg hadde</u> likt best var det jeg fødte mitt barn (1)	For <u>jeg hadde</u> <u>kommet</u> fra krigen som flyktning og hadde så mye ting i hjertet (50)	63
Verb utelate	ikkje undersøkt	Jeg synes at menn <u>best</u> å gjøre de jobbene som trenger krefter (50)	Om kvelden han <u>_</u> hjem (11)	ingen belegg	ingen belegg	61
Partisipp	ikkje undersøkt	ingen belegg	Det <u>bestårt</u> av forrederen og søsteren Thuy Kien (3)	ingen belegg	ingen belegg	3
	65	6052	2979	387	77	

Dei kvite felta indikerer at markeringa er i tråd med målspråket og dei lysaste gråe felta i tabellen indikerer at markeringa er ukorrekt («feil bøyingsform»). Felta som er fargelagde hakket gråare i øvste rad, er analyserte som «mangelnde bøyning» fordi verbet i setninga ikkje er finittmarkert. Dei fire cellene omtrent i midten av første kolonne er dei tilfella der analyseininga har meir enn eitt verb bøygd i presens eller preteritum i seg («overmarkering»). Til slutt, felta i nest nedste rad inneheld setningar utan verb («verb utelate»). Dei mørkaste gråe felta heilt nedst i tabellen omfattar tilfelle i materialet der ei partisippform er nytta i staden for eit finittmarkert verb.

Krysstabellen gir oversikt over korleis avvik i materialet fordeler seg på Hagen (2005) sine fire morfologiske feil, og i tillegg dei tilfella der eit verb manglar (forskingsspørsmål 1). Basert på informasjonen i krysstabellen kan ein også laga to nye variablar som omfattar avvika Wik (2014) sorterer i finittfeil og tempusfeil (forskingsspørsmål 2 og 3). For å kunna samanlikna mine resultat med Wik sine er det nødvendig at kategoriseringa i denne studien, vert basert på dei same kriteria som i hennar arbeid (Wik 2014:40–44; Eide 2015:180). Eit sentralt grunnlag for Wik si kategorisering er Eide sitt tempusystem (jamfør tabell 1). I dette systemet vert det lagt til grunn at preteritum og perfektum partisipp deler trekket +fortid, men skil seg ved at preteritum, i motsetnad til perfektum partisipp, også er markert for finittheit (+finitt). Det same gjeld presens og infinitiv som deler trekket -fortid, men der det er berre presens som er finittmarkert (+finitt). Forveksling mellom presens og preteritum, til dømes i setninga *Min første jobb er lærer på et universitet i Matematisk* vil vera ein tempusfeil fordi det finitte verbet er markert for -fortid og ikkje +fortid. I setninga *den jenta kommet kjempet snill mot henne* gjeld avviket finittmarkeringa og ikkje tempusmarkering, fordi både preteritum *kom* og perfektum partisipp *kommet* markerer +fortid. Derimot er ikkje finittdistinksjonen i norsk markert på verbet i dette tilfelle. Vedlegg 1 gir ei detaljert oversikt over kategoriseringa av analyseiningane i dette materialet med døme og forklarande merknader¹⁰.

Statistisk analyse

Tala i tabell 3 kan ikkje leggja grunnlag for analysane. Dette er tal på gruppenivå basert på 246 tekstar frå korpuset. Sjølv om tekstar frå ASK med berre kontekstar for bruk av presens er haldne utanfor undersøkinga, er det framleis slik at talet på presenskontekstar er mykje større enn talet på dei tre andre konteksttypane (tabell 3). Denne variasjonen i type kontekst er eit resultat av at kandidatane har skrive tekstane som svar på 33 ulike oppgåveordlydar, som ber kandidatane skriva om svært ulike tema. Temaval har konsekvens for kva type temporal kontekst ein får i teksten, og difor

også kva for feiltypar som kan dukka opp¹¹. Dei fleste av kandidatane (12 stykk) har svart på ei oppgåve som ber dei skriva om planar for framtida. I dei aller fleste tilfella vil kandidatane i ein slik type oppgåve skriva i presens for å grammatikalisera referanse til framtida. Oppgåver som ber kandidaten om å skriva om noko som har hendt i fortida, vil ha andre temporale kontekstar i seg. Preteritum perfektum er ei mindre frekvent form, og heile 202 av 246 tekstar har ikkje kontekstar for bruk av forma.

I somme tilfelle vil gjennomsnittsverdiane presentert i resultatdelen bli testa statistisk for å undersøkje om resultatata berre gjeld for utvalet, eller om dei kan generaliserast utover det konkrete datasettet. Forskingsspørsmål 1 og 3 krev testar for uavhengige verdjar (verdiane som blir samanlikna kjem frå ulike informantar/tekstar) og eg vil ta i bruk *Kruskal-Wallis* først for å finna ut om det finst signifikante skilnader i materialet, og deretter bruka *Mann-Whitney U* som post-hoc test for å finna ut kva for ei av gruppene som skil seg signifikant frå kvarandre. For å kunna finna svar på forskningsspørsmål 2 treng eg å samanlikna kvar informant sine verdjar for finittfeil og tempusfeil med kvarandre. Verdiane som blir samanlikna, er slik ikkje uavhengige av kvarandre, fordi dei kjem frå same informant/tekst. Til dette føremålet vil eg difor bruka *Friedman test* for å undersøkje om det er signifikante skilnader mellom grupper i materialet og *Wilcoxon signed-rank test* som post-hoc test. Eg vil rapportera både *p*-verdien og effektstorleiken (*r*).

Resultat

Hagens fire morfologiske feil og verbutelating (forskingsspørsmål 1)

Tabell 4 gir eit oversyn over distribusjonen av dei fire morfologiske feila som Hagen (2005) meiner er relevant empiri for å utforska korleis meistring av finittkategorien påverkar tileigninga av verbmorfologien. I første omgang ser me på kor mange gonger dei ulike avvika dukkar opp i dei 246 tekstane (absolutte verdjar på gruppenivå). To av dei fenomena Hagen reknar som interessante, «preteritum for infinitiv» og «preteritum for perfektum partisipp», opptrer sjeldan i materialet. Dei 9 tilfella av førstnemnde avvik fordeler seg på 8 tekstar, dei 7 andre fordeler seg på 6 tekstar. Det er forvekslinga mellom presens og infinitiv som kan seiast å ha eit visst omfang i materialet (171 totalt), og bruken av ei infinitivsform i staden for ei presensform opptrer mykje oftare enn motsett forveksling (115 mot 56). Når det gjeld utelating av verb i setningane, skjer det langt oftare i setningar som krev presens, enn i setningar som krev bruk av preteritum (37 mot 11).

Tabell 4. Oversikt over absolutte førekomstar av Hagens fire morfologiske feil og verbutelating

Avvik	Førekomstar
Infinitiv for presens	115
Presens for infinitiv	56
Preteritum for infinitiv	9
Preteritum for perfektum partisipp	7
Verbutelating i kontekst for –fortid	37
Verbutelating i kontekst for +fortid	11

I analysen vidare skal eg konsentrera meg om presens/infinitiv-forvekslinga og den samla verbutelatinga. Me skal først sjå korleis desse avvika fordeler seg i materialet ved hjelp av gjennomsnittsverdiar og nokre spreingsmål.

Tabell 5. Oversikt over gjennomsnittlege verdiar over presens/infinitiv-forveksling og verbutelating

	Gjennomsnitt (abs.tal)	Standardavvik	Tekstar med feiltypen
Infinitiv for presens	0,5	0,9	66 av 246
Presens for infinitiv	0,2	0,7	29 av 246
Verbutelating	0,2	0,5	39 av 246

Tabell 5 viser at desse avvika ikkje opptrer ofte i dei til saman 246 tekstane, og at eit stort fleirtal av tekstane i materialet ikkje har slike feil. Den statistiske analysen viser at mengda «infinitiv for presens» skil seg signifikant frå mengda «presens for infinitiv» ($p = 0,001$), men at effektstorleiken er liten ($r = 0,2$). «Infinitiv for presens» skil seg også signifikant frå mengda verbutelating ($p < 0,000$), men effektstorleik er no middels ($r = 0,3$). Frekvenstabellen gir innsyn i den individuelle variasjonen, og kor ofte denne feiltypen opptrer i tekstar som har slike avvik (sjå tabell 6). Me ser at dei fleste tekstane med tilfelle av infinitiv-presens-forveksling gjer 1–2 slike feil, medan utelating av verb stort sett berre skjer éin gong per tekst. Det kjem tydeleg fram at desse avvika ikkje finst i stor utstrekning i dette materialet: 73 % av informantane (180 av 246) gjer ikkje infinitiv-for-presens-feil, 88 % av informantane (217 av 246) gjer ikkje presens-for-infinitiv-feil og 84 % av informantane (207 av 246) utelet ikkje verbet i setningane.

Tabell 6. Oversikt over kor ofte presens/infinitiv-forveksling og verbute-
lating opptrer i tekstar med slike feil

Kor ofte feiltypen finst i tekstane (abs. tal)	Tal på tekstar		
	Infinitiv for presens	Presens for infinitiv	Verbute- lating
0 førekomstar	180	217	207
1 førekomst	36	13	33
2 førekomstar	21	8	5
3 førekomstar	4	6	0
4 førekomstar	3	1	0
5 førekomstar	0	1	1
6 førekomstar	1	0	0
7 førekomstar	1	0	0
Totalt	246	246	246

Me skal sjå korleis desse tre avvikstypene fordeler seg på førstespråks-
gruppene. Me ser først på dei absolutte førekomstane (absolutte verdiar på
gruppenivå):

Tabell 7. Oversikt over absolutte førekomstar av presens/infinitiv-for-
veksling og verbute-
lating etter L1-bakgrunn

Avvik	L1	Absolutte førekomstar	Gjennomsnitt %	Tekstar med feiltypen
Infinitiv for presens	Vietnamesisk	21	0,3	15 av 74
	Albansk	37	0,4	21 av 84
	Somali	57	0,7	30 av 88
	115 i materialet totalt			
Presens for infinitiv	Vietnamesisk	42	0,6	22 av 74
	Albansk	13	0,2	6 av 84
	Somali	1	0,01	1 av 88
	56 i materialet totalt			
Verbute- lating	Vietnamesisk	21	0,3	19 av 74
	Albansk	12	0,1	10 av 84
	Somali	15	0,2	10 av 88
	48 i materialet totalt			

Tala i tabell 7 viser at dei vietnamesiske innlærarane skil seg frå dei to andre
førstespråksgruppene når det gjeld kva for feiltype som dukkar oftast opp.
For det første brukar dei vietnamesiske informantane presens oftare ukorrekt
i ein infinitivskontekst enn motsett. I dei to andre gruppene er det forveks-
ling andre vegen (infinitiv i ein presenskontekst) som utgjer størstedelen av
samanblandinga av desse to formene. Signifikansanalysane støttar også
dette. Dei viser *ikkje* signifikante skilnader mellom førstespråksgruppene
når det gjeld mengda «infinitiv for presens», men viser at dei vietnamesiske
informantane skil seg signifikant frå dei albanske ($p < 0,000$, middels

effektstorleik $r = 0,3$) og dei somaliske informantane ($p < 0,000$, middels effektstorleik $r = 0,4$) når det gjeld talet på «presens for infinitiv». For det andre førekjem verbutelating signifikant oftare hos dei vietnamesiske informantane samanlikna med dei albanske ($p < 0,021$, liten effektstorleik $r = 0,2$) og dei somaliske informantane ($p < 0,030$, liten effektstorleik $r = 0,2$).

Oppsummert viser analysen av dei verbmorfologiske feila Hagen rekna som knytte til finittkategorien, og verbutelating, ikkje har stor utstrekning i materialet: Avvika «preteritum for infinitiv» og «preteritum for presens perfektum» er marginale fenomen i dette materialet. Analysen viser også at avvikstypen «infinitiv for presens» skil seg signifikant ut frå dei andre avvikstypene granska i denne analysen ved å opptre hyppigare. Samstundes finn analysen ein effekt av førstespråksbakgrunn ved at tilfella av «presens for infinitiv» førekjem signifikant oftare i tekstane skrivne av dei vietnamesiske informantane, og ved at dei vietnamesiske informantane signifikant oftare enn dei andre utelet verbet heilt i setninga.

Finittfeil og tempusfeil (forskingsspørsmål 2 og 3)

Dei to siste forskingsspørsmåla relaterer seg til Wik sine to kategoriar av verbmorfologiske feil: finittfeil og tempusfeil. Desse analysane er baserte på ei antaking om at finittheit er vanskelegare å tileigna seg enn tempus, og at ein konsekvens av det vil vera at feil som inneber at verbet i ei setning ikkje er korrekt markert for finittheit (finittfeil), opptre hyppigare enn feil som skuldast at verbet ikkje er riktig bøygd i tempus i høve distinksjonen +/-fortid (tempusfeil) (jamfør Eide 2015, Wik 2014). Me ser først i tabell 8 på korleis dei til saman 728 feila i heile ASK-materialet (246 tekstar) fordelar seg på kategoriane finittfeil og tempusfeil med tilhøyrande underkategoriar. Dette er absolutte verdiane på gruppenivå. Me ser at innanfor kategorien «finittfeil» utgjer samanblandinga mellom presens og infinitiv mesteparten (71 %) av denne feiltypen (115+56 mot 70¹³). Informantane unnlèt å markere finittheit på verbet hovudsakleg fordi dei brukar eit verb i infinitiv i staden for eit verb i presens. Dette er i tråd med analysane av dei avvikstypene som Hagen vektlegg. I kategorien «tempusfeil» er det også ein type feil som dominerer, forvekslinga mellom presens og preteritum, og me ser at presens brukt feil i ein preteritumskontekst førekjem hyppigast (utgjer åleine 48,7 % av alle tempusfeila).

Talgrunnlaget for den statistiske analysen er gjennomsnittsverdiane i tabell 9. Dei gjennomsnittlege verdiane er rekna på eit utval av 193 tekstar, og ikkje alle 246 tekstane. Dei 193 er dei tekstane i materialet som har minst éin førekomst av dei to feiltypane.

Tabell 8. Oversikt over absolutte førekomstar av finittheitsfeil og tempusfeil

Kategori	Underkategori:	Inkludert i underkategorien ¹² :	Førekomstar:	
Finitiftfeil	Infinitiv for presens		115	
	Presens for infinitiv		56	
	Preteritum for perf. partisipp		6	
	Perf. partisipp for preteritum		3	
	Presens for presens perf.		18	
	Presens perf. for presens		13	
	Preteritum for preteritum perf.		18	
	Preteritums perf. for preteritum		12	
			<i>Finitiftfeil totalt:</i>	241
	Tempusfeil	Presens for preteritum	Presens for preteritum	237
		Presens perf. for preteritum	31	
		Presens perf. for preteritums perf.	8	
Preteritum for presens		Preteritum for presens	125	
		Preteritums perf. for presens perf.	1	
		Preteritum for presens perf.	52	
Infinitiv for preteritum			23	
Infinitiv for perf. partisipp			1	
Preteritum for infinitiv			9	
			<i>Tempusfeil totalt:</i>	487

Tabell 9. Fordeling av finittiftfeil og tempusfeil i eit utval på 193 tekstar

	Gjennomsnitt abs.tal	Gjennomsnitt %	Standardavvik	Tekstar med feiltypen
Finitiftfeil	1,2	36,6	36,3	123 av 193
Tempusfeil	2,5	63,4	36,3	163 av 193

Verdiane i tabell 9 viser at det er ein betydeleg skilnad mellom desse to feiltypane i motsett retning av forventinga i forskings spørsmål (2) om at det vil vera fleire finittiftfeil enn tempusfeil i tekstane. Tempusfeil førekjem oftare enn finittiftfeil (1,2 mot 2,5 eller 36,6 % mot 63,4 %). Standardavvika indikerer stor variasjon i materialet, og me treng meir informasjon om kva som skjuler seg bak verdiane i tabell 9. Frekvenstabell 10 viser kor ofte finittiftfeil og tempusfeil opptrer i dei 193 tekstane. Av tabellen kan me sjå at det er stor variasjon i tekstane med omsyn til talet på finittiftfeil og tempusfeil. Likevel støttar fordelinga av talet på tekstar mellom desse to feiltypane opp om tendensen i tabell 9: Medan det er 25 av 193 tekstar som har *meir enn 2 feil* av typen finittiftfeil, er det 61 av 193 tekstar som har *meir enn 2 feil* av typen tempusfeil. I tabell 10 ser me også at det er betydeleg fleire tekstar

Tabell 10. Fordeling av tekstar på finittfeil og tempusfeil i eit utval på 193 tekstar

Kor ofte feiltypane finst i tekstane (abs. tal)	Tal på tekstar	
	Finittfeil	Tempusfeil
0 førekomstar	70	30
1 førekomst	59	64
2 førekomstar	39	38
3 førekomstar	9	20
4 førekomstar	8	8
5 førekomstar	6	10
6 førekomstar	1	9
7 førekomstar	1	5
8 førekomstar		2
9 førekomstar		2
10 førekomstar		0
11 førekomstar		1
12 førekomstar		1
13 førekomstar		0
14 førekomstar		1
15 førekomstar		1
30 førekomstar		1
Totalt	193	193

med ingen finittfeil samanlikna med talet på tekstar med ingen tempusfeil (70 mot 30). Signifikanstestinga viser at skilnaden i gjennomsnittleg verdi for dei to feiltypane er svært høgt signifikant ($p < 0,000$) med ein middels effektstorleik ($r = 0,3$).

Det siste forskingsspørsmålet (3) gjeld moglege effektar av førstespråksbakgrunn, og om talet på finittfeil er høgare i tekstane skrivne av informantane med vietnamesisk som førstespråk samanlikna med tekstane skrivne av dei albanske og somaliske informantane. Tabell 11 gir oversikt over dei gjennomsnittlege verdiane i dei tre førstespråksgruppene. Eg gir ikkje spreingsmål fordi me allereie har dokumentert at variasjonen er stor.

Tabell 11. Gjennomsnittleg prosent finittfeil av samla tal på finittfeil etter førstespråk

S1	Gjennomsnitt %	N
vietnamesisk	42,4	61
albansk	33,1	59
somali	34,6	73

Me kan sjå at den gjennomsnittlege verdien for finittfeil er høgast i det vietnamesiske materialet (42,4 mot 33,1 og 34,6). Den statistiske analysen rapporterer at det er ein tendens til gjennomsnittsverdien (42,4) for finittfeil i tekstar skrivne av dei vietnamesiske informantane er signifikant forskjellig frå gjennomsnittsverdien i den albanske gruppa (33,1) ($p = 0,07$, liten effektstorleik $r = 0,1$) og mot den somaliske gruppa (34,6) ($p = 0,1$, liten effektstorleik $r = 0,1$). Sjølv om tendensen er svak, kan ein ikkje på grunnlag av denne analysen sjå vekk frå at førstespråket har ein effekt på type feil når me kategoriserer i finittfeil og tempusfeil.

Oppsummert viser analysen av verbmorfologiske avvik i ASK-materialet at avvik som tilsvarar dei avvika Wik (2014) kategoriserer som finittfeil, og som er operasjonalisert på grunnlag av Eides tempusssystem, ikkje utgjer ein større del av dei verbmorfologiske feila enn feila som Wik kategoriserer som tempusfeil. Motsett av kva Wik finn, finn eg at tempusfeila førekjem langt hyppigare. I samsvar med Wik finn eg at finittfeil ser ut til å førekoma oftare i tekstane til dei innlærarane som knapt nok/ikkje har morfologisk markering av finittheit i førstespråket sitt (vietnamesiske informantar i min studie).

Oppsummering og diskusjon

Siktemålet med undersøkinga har vore å skaffa fram eit større empirisk grunnlag for å diskutera tileigninga av finittheits- og tempusdistinksjonar i norsk som andrespråk og å undersøkje moglege effektar av førstespråket. Bakgrunnen har vore Hagen (2001, 2005) og Eide (2008, 2009ab, 2012, 2015) sine antakingar om finittkategoriens særskilte posisjon i norsk språk, og betydninga av vellukka identifikasjon av finittdistinksjonen også for tileigninga og meistringa av verbmorfologi i norsk som andrespråk. Det finst eit par tidlegare studiar som har undersøkt verbmorfologiske avvik, og der dei undersøkte avvika bryt med kravet om alle setningar må ha eit finittmarkert verb (Hagen 2005 og Wik 2014). Av desse er Wik den eg har basert meg mest på, fordi ho systematisk undersøker skilnaden i bruk på det ho, basert på Eide sin teori om tempus, operasjonaliserer som finittfeil og tempusfeil. Eg har i tillegg vist til to andre studiar som finn liknande funn som Wik. Av desse to er særleg Janik (2010) relevant, som dokumenterer at finittfeil utgjer ein større del av tempusfeila, og informantane med engelsk som førstespråk gjer fleire finittfeil samanlikna med informantar med andre førstespråk (polsk og tysk hos Janik, tysk hos Wik). I analysen har eg også undersøkt distribusjonen av feila som Hagen (2005) reknar med har ein

samanheng med finittdistinksjonen i norsk, og som heng i hop med Hagens Finitthypotese. Finitthypotesen angår primært tilhøvet mellom finittfeil og inversjon, men denne prediksjonen er ikkje prøvd ut i denne undersøkinga.

Analysen av dei 246 tekstane viser (1) at forvekslinga mellom presens og infinitiv utgjer ein stor del av feil som gjeld finittmarkering på verb. Dette er ein type avvik som Hagen (2005) analyserer, som Wik (2014) reknar blant finittfeil, og som me finn informasjon om i Janik (2010). Analysen viser også ein svak effekt av førstespråksbakgrunn: Dei vietnamesiske informantane gjer (svakt) signifikant oftare feil av typen «presens for infinitiv» enn dei somaliske og albanske informantane. Dette samsvarar med Janik, som finn at akkurat denne typen feil opptre særleg i tekstane skrivne av dei engelske informantane. Analysen av fordelinga av feil på kategorien finittfeil og tempusfeil byggjer på dei same kriteria som Wik (2014). Resultata frå denne analysen viser at eg finn *motsett* mønster enn det Wik (2014) gjer (og Janik 2010): I mitt materiale er det tempusfeil, og ikkje finittfeil, som utgjer den største delen av dei verbmorfologiske avvika. Skilnaden er signifikant. Mine funn samsvarar derimot med Wik 2014 og Janik 2010 når det gjeld potensielle effektar av førstespråksbakgrunn: Det er ein statistisk tendens til at dei vietnamesiske informantane (utan finitt-distinksjon i førstespråket) gjer fleire finittfeil enn dei albanske og somaliske informantane (med finittdistinksjon i førstespråket). Basert på denne undersøkinga er det ikkje grunnlag for å hevda at finittmarkering på verb er ei større utfordring for norskinnlærarar enn tempusmarkering på verb, men det er grunnlag for å hevda at førstespråket ser ut til å påverka tileigninga av finittdistinksjonar i andrespråket.

Wik forklarar dominansen av finittfeil i hennar data ut frå ein tanke om at finittheit er konseptuelt mindre fattbart enn tempus. Det er også i tråd med Eide sine idear om skilnaden mellom finittkatgorien og tempuskategorien (2015:182). Jamfør også følgjande sitat frå Hagen ([2001] 2013:192):

begrepet «finitt verb» er en rimelig abstrakt, obskur og semantisk fullstendig intransparent struktur, noe som ut fra rent læringsfunksjonalistiske betraktninger skulle gjøre det vanskelig å lære. (Hagen [2001] 2013:192)

Frå resultata i denne undersøkinga kan ein ikkje slutta at finittdistinksjonar *ikkje* er krevjande å læra seg, men undersøkinga viser at det me reknar som tempusfeil i denne samanhengen, ikkje ser ut til å vera noko mindre krevjande, uavhengig om tempus skulle vera meir «fattbart» enn finittheit,

eller at tempusdistinksjonane skulle ha ein klarare «semantisk base» (Eide 2015:182) enn finittdistinksjonen. Finittkategorien er ein abstrakt kategori som ikkje er særleg enkel å fatta verken for førstespråksbrukarar eller andrespråksbrukarar, men analysane av funksjon-form-forholda i innlærarspråk i studiar av norsk og engelsk innlærarspråk viser at enkelte skilnadar i tempus også er krevjande å tileigna seg (Gujord 2017). Mellom anna finn ein at skilnaden mellom presens perfektum og preteritum i aller høgaste grad er ei konseptuell utfordring, og det til trass for at slik samanblanding ikkje bryt regelen om at alle setningar skal ha eit finitt verb (ibid.). På punktet der det *er* samsvar mellom min studie og Wik (2014) og Janik (2010), det at enkelte informantgrupper har dei største vanskane med finittmarkeringa på verb, heng også saman med tidlegare forskning på verbkategorien. I motsetnad til tidlegare antakingar er det fleire studiar som viser at transfer også opererer innanfor det morfologiske området i språket, og fleire norske studiar finn at førstespråket i somme tilfelle påverkar korleis verbformer vert tileigna (Gujord 2017). På denne måten forsterkar Wik (2014), Janik (2010) og denne studien grunnlaget for å påstå at det finst L1-spesifikke trekk også i innlæringa av verbmorfologi i norsk som andrespråk.

Det er altså slik at det ikkje er samsvar på alle punkt mellom det eg finn, og det som me kan observera hos Wik (2014) og Janik (2010), og eg vil kort peika på moment som kan vera med å forklara denne diskrepansen. For det første kan ei kjelde til forklaring liggja i samansetjinga av førstespråksgruppene. Både Wik (2014) og Janik (2010) har tekstar skrivne av engelske informantar i materialet sitt, og i og med at dei bidreg mykje med finittfeil i form av «presens for infinitiv»-feil, kan det ikkje utelukkast at det har bidrege til at ein i desse studiane har funne eit høgare tal på finittfeil enn det eg har. Eit problem med denne forklaringa er likevel at også mitt materiale har tekstar frå ei førstespråksgruppe som også har større vanskar enn andre førstespråksgrupper med finittmarkeringa. Men ein vesentleg skilnad er at dei vietnamesiske informantane i min studie vert samanlikna med tekstar frå *to* førstespråksgrupper med finittdistinksjon i førstespråket. Eit anna moment som kan vera med å forklara kvifor eg ikkje finn same mønster som Wik (2014) og Janik (2010), kan liggja i ferdigheitsnivået til informantane. Både Wik og Janik granskar tekstar frå både Språkprøven og Bergenstesten, medan alle informantane i mi undersøking har skrive sine tekstar som del av Språkprøven. Dersom det er slik at finittmarkering er vanskelegare å tileigna seg enn tempus, kunne ein forventa at tekstar skrivne av innlærarar som har kome lenger i innlæringa skal ha færre tempusfeil enn finittfeil, fordi tempus langt på veg allereie er tileigna. Ein kan altså ikkje utelukka at informantane mine, i motsetnad til informatantane i dei to

andre studiane, produserer fleire tempusfeil enn finittfeil fordi dei ikkje har nådd det nivået i norsk som halvparten av Wik og Janik sine informantar. Ei anna kjelde til forklaring av skilnaden mellom mine resultat og Wik (2014) kan liggja i sjølve datahandsaminga. Sjølv om eg har diskutert mi kategorisering med Wik sjølv, kan eg ikkje vera heilt sikker på at me har kategorisert alle førekomstane heilt likt, og det er mogleg at både Wik og mi kategorisering ikkje er i samsvar med Eide sitt tempusystem. Likeins vil prinsippa for tekstutveljing, dersom dei har vore ulike, kunna spela mykje inn på resultatata.

Denne undersøkinga har vore eit empirisk bidrag inn i diskusjonen om korleis finittheit- og tempusdistinksjonar vert tileigna i norsk som andrespråk, og om og korleis førstespråket påverkar denne tileigninga. Basert på denne undersøkinga meiner eg det er grunnlag for å stilla spørsmål om finittmarkering på verb er ei større utfordring enn tempusmarkering på verb. Eit viktig funn er også dei observerte transfereffektane. Både Wik (2014), Janik (2010) og denne studien viser at finittmarkering på verb er vanskelegare når innlæraren har eit førstespråk utan konsekvent morfologisk markert finittheit. Men diskrepansen mellom denne studien og Wik (2014) og Janik (2010) understrekar også behovet for fleire og nye studiar innanfor dette området. Den vidare utforskinga av finittheit- og tempusdistinksjonar i andrespråktileigning må byggja på studiar som nøye kontrollerer for ferdighetsnivå, og der aller helst innlærarar på ulike stadium i læringsprosessen vert samanlikna. Framtidige studiar bør også nøye kontrollera for førstespråksbakgrunn, og velja førstespråksbakgrunn strategisk med omsyn til kontrastive tilhøve mellom norsk og førstespråka når det gjeld om og korleis finittkategorien er uttrykt i førstespråket.

Noter

1. *Strukturfeil* står i motsetnad til *kategorifeil*, som Hagen ([2005] 2013:163) definerer som «feil som skyldes feilkategorisering av leksikalske enheter. Det foreligger en kategorifeil når ord tilskrives en kategori som i og for seg ikke er fremmed for mål-språket, men som er malplassert akkurat her».
2. Eide viser til personleg kommunikasjon med Hagen (2015:177).
3. Det er ikkje heilt samsvar mellom måten Hagen (2002) og *Norsk referansegrammatikk* handsamar imperativ. Hagens definisjon av finitt verbform utelukkar imperativforma fordi ho ikkje markerer tempus. I *Norsk referansegrammatikk* er imperativforma eksplisitt rekna opp blant dei finitte verbformene i norsk (Faarlund et al. 1997:468).
4. Wik omtaler slike feil som «finitthetsfeil». Eg kallar slike feil «finitfeil» i staden.

5. Delar av tekstane i ASK har vore vurderte på nytt i høve til nivå i Det felles europeiske rammeverket for språk (Utdanningsdirektoratet 2011) (Carlsen 2010). For mange av tekstane i ASK er det altså mogleg å søkja på nivå (A2-C1), og tekstar skrivne av vietnamesiske og somaliske kandidatar er blant dei som er blitt rammeverksplasserte. I denne undersøkinga vil eg ikkje ta i bruk nivåplasseringa som variabel. Ein av årsakene er at tekstane til dei albanske informantane ikkje er nivåplasserte. Dessutan har eg tidlegare undersøkt samanhengen mellom nivåplassering i høve til Rammeverket og bruken av tempus i ASK-tekstar på tekstane skrivne av somaliske og vietnamesiske testtakarar (Gujord 2013b). I denne undersøkinga fann eg at A2-tekstar og B1-tekstar i ASK *ikkje* skil seg systematisk frå kvarandre i tempusbruken utanom på eitt punkt: Tekstar som er plasserte på A2-nivå, har signifikant fleire tilfelle der tidsreferansen ikkje er markert på verbet enn B1-tekstar, det vil seia den typen feil som svarar til «manglande bøyning» og «verb utelate» i tabell 2.
6. Dette er ei svært enkel framstilling av funksjonsområdet til presens i norsk, men dette omfattar også dei funksjonane presens har utover det å uttrykkja referanse til notida, mellom anna framtidsreferanse og gjenteken tid.
7. Eg har ikkje kjennskap til det totale talet på kontekstar i tekstane som krev infinitiv. Dei infinitivkontekstane som er talte med her, er dei tilfella der ein infinitivkontekst har (ukorrekt) fått eit tempusbøyd verb i seg (det vil seia tilfella som er kategoriserte som «overmarkerte», jamfør tabell 2).
8. Denne oversikta fangar ikkje opp 7 tilfelle der ei preteritumsform står i staden for ei partisippform (*I båten hadde en dame viste oss hvor*), og eitt tilfelle av ei infinitivsform i staden for ei partisippform (*.og tror det er fordi de forlate de gode tre-disjonelle tingene*).
9. Av årsaker som er gjort greie for i fotnote 7, representerer ikkje dette talet det totale talet på kontekstar for bruk av infinitiv i tekstane. Dette talet seie noko om talet på infinitivkontekstar som er analyserte i denne undersøkinga.
10. Kategoriseringa av døma og forklaringane i Tabell 12 i vedlegg 1 har vore diskutert med Wik for å sikra at mi kategorisering byggjer på dei same kriteria, som ho har nytta i sin studie.
11. For meir om dette sjå Gujord (2013a:166-170).
12. Desse underkategoriane er ikkje eksplisitt nemnde i Wik (2014), men er etter mi forståing ein del av underkategoriane ho opererer med.
13. $6 + 3 + 18 + 13 + 18 + 12 = 70$
14. Wik 2014 reknar også med tre underkategoriar til under tempusfeil som ikkje er rekna opp i tabell 12, og dei er *presens for perf. partisipp*, *perf. partisipp for presens* og *perf. partisipp for infinitiv*. Med unntak av *perf. partisipp for presens*, som Wik fann eitt døme på i sine data (e-post kommunikasjon med Wik), finn verken Wik eller eg døme på at denne typen forvekslingar opptrer i tekstane. Desse tre underkategoriane er difor ikkje tekne med i analysen.
15. Tolkinga av denne førekomsten kan diskuteras. Grunnlaget for feilkategoriseringa mi er rekonstruksjonen *Det ville vært vakkert viss det var blomster og busker i hagen min*. Dette er også slik setninga er korrigerert i korrektkorpuset i ASK.
16. Verbforma *forlate* i (s) står i staden for ein heil perfektumsfrase (*har forlatt*). Det vil seia at også dette tilfelle kvalifiserer som ein finittfeil, i tillegg som ein tempusfeil, fordi dei finittmarkerte hjelpeverbet *har* manglar i perfektumsfrasen. Igjen har eg i tråd med Wik (2014) registrert som ein tempusfeil. Men for analysen spelar dette ingen rolle fordi desse tilfella finst det berre eitt av i mitt materiale.

Litteraturliste

- Busterud, Guro 2014. *Anaforiske bindingskonstruksjoner i norsk som andrespråk*. (Doktoravhandling) Norges teknisk-naturvitenskaplige universitet, NTNU.
- Carlsen, Cecilie 2010. Å knytte ASK til rammeverket – hvorfor og hvordan. I H. Johansen, A. Golden, J. E. Hagen og A.K. Helland (red.). *Systematisk, variert, men ikke tilfeldig*. Oslo: Novus, 133–147.
- Eide, Kristin Melum 2008. Finiteness in Norwegian, English, ... and Chinese? I T. A. Åfarli og F. Jin (red.). *Comparative Grammar and Language Acquisition in the Age of Globalization: Norwegian and Chinese*. Tapir: Trondheim, 39–64.
- Eide, Kristin Melum 2009a. Tense, finiteness and the survive principle: Temporal chains in a crash-proof grammar. I M. Putnam (red.). *Towards a derivational syntax: survive- minimalism. Linguistik Aktuell/Linguistic Today 144*, 91–132. Philadelphia: John Benjamins.
- Eide, Kristin Melum 2009b. Finiteness: The haves and the have-nots. I A. Alexiadou, J. Hankamer, T. McFadden, J. Nueger og F. Schäfer (red.). *Advances in comparative Germanic syntax. Linguistik Aktuell/Linguistic Today 141*, 357–390. Philadelphia: John Benjamins.
- Eide, Kristin Melum 2012. Om tempus og aspekt i norsk. I H. O. Enger, J. T. Faarlund og K. I. Vannebo (red.). *Grammatikk, bruk og norm*. Oslo: Novus, 57–78.
- Eide, Kristin Melum 2013. Finittkategoriens kritiske karakter i norsk som andrespråk 2001. Introduksjon ved Kristin Melum Eide. I M. Nordanger, S. Ragnhildstveit og A. Vikøy (red.). *Fra grammatikk til språkpolitikk. Utdrag fra Jon Erik Hagens forfatterskap*. Oslo: Novus forlag, 187–189.
- Eide, Kristin Melum 2015. Tilegnelse av verbale kategorier. I K. M. Eide (red.). *Norsk andrespråkssyntaks*. Oslo: Novus forlag, 135–195.
- Faarlund, Jan Terje, Svein Lie og Kjell Ivar Vannebo 1997. *Norsk referansegrammatikk*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Gujord, Ann-Kristin H. 2013a. *Grammatical encoding of past time in L2 Norwegian. The roles of L1 influence and verb semantics*. (Doktoravhandling), Universitetet i Bergen. <http://bora.uib.no/handle/1956/6867>
- Gujord, Ann-Kristin H. 2013b. Tempus og rammeverksnivå. I C. Carlsen (red.). *Norsk Profil. Det felles europeiske rammeverket spesifisert for norsk. Et første steg*. Oslo: Novus Forlag, 73–106.
- Gujord, Ann-Kristin H. 2015. L2 acquisition of temporality: Findings from a corpus based study of the grammatical encoding of past time. *BeLLS 6*, 63–86. <https://bells.uib.no/bells/article/view/809>

- Gujord, Ann-Kristin H. 2017. The ‘perfect candidate’ for transfer: A discussion of L1 influence in L2 acquisition of tense-aspect morphology. I A. Golden, S. Jarvis og K. Tenfjord (red.). *Crosslinguistic influence and distinctive patterns of language learning. Findings and insights from a learner corpus*. Bristol: Multilingual Matters, 29–63.
- Golden Anne, Lise Iversen Kulbrandstad og Kari Tenfjord 2007. Norsk andrespråksforskning - utviklingslinjer fra 1980 til 2005. *Nordand* årg. 2 nr. 1, 5–41.
- Glahn, Ester, Gisela Håkansson, Bjørn Hammarberg, Anne Holmen, Anne Hvenekilde og Karen Lund 2001. Processability in Scandinavian Second Language Acquisition *Studies in second language acquisition* årg. 23 nr. 3, 389–416.
- Hagen, Jon Erik 2002. *Norsk grammatikk for andrespråkslærere*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Hagen, Jon Erik [2001]2013. Finittkategoriens kritiske karakter i norsk som andrespråk. I M. Nordanger, S. Ragnhildstveit og A. Vikøy (red.). *Fra grammatikk til språkpolitikk. Utdrag fra Jon Erik Hagens forfatterskap*. Oslo: Novus forlag, 187–201.
- Hagen, Jon Erik [2005]2013. Refleksjoner gjennom andrespråksprismet. I M. Nordanger, S. Ragnhildstveit og A. Vikøy (red.). *Fra grammatikk til språkpolitikk. Utdrag fra Jon Erik Hagens forfatterskap*. Oslo: Novus forlag, 156–174.
- Håkansson, Gisela 2001. Tense morphology and verb-second in Swedish L1 children, L2 children and children with SLI. *Bilingualism: Language and Cognition* årg. 4 nr. 1, 85–99.
- Janik, Marta 2010. *En polakk i norsk fortid. Om feil gjort av polskspråklige norskinnlærere i bruk av perfektum og preteritum*. (Masteravhandling), Adam Mickiewicza Universitet, Polen.
- Philipsson, Anders 2007. *Interrogative clauses and verb morphology in L2 Swedish: Theoretical interpretations of grammatical development and effects of different elicitation techniques*. Doktoravhandling ved Stockholms universitet.
- Selven, Jeanette 2014. *Finittmarkering og inversjon i norsk som andrespråk: En studie av tyske, engelske, russiske og vietnamesiske andrespråkstilegnere*. (Masteroppgave), Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, NTNU.
- Tenfjord, Kari 1997. *Å ha en fortid på vietnamesisk. En kasusstudie av fire vietnamesiske språkinnlæreres utvikling av grammatisk fortidsreferanse og perfektum*. (Doktoravhandling), Universitetet i Bergen.

Utdanningsdirektoratet 2011. *Det felles europeiske rammeverket for språk: læring, undervisning, vurdering*. Oslo: Utdanningsdirektoratet.
 Wik, Marte Aakre 2014. *Om tempus og finitteth i norsk som andrespråk*. (Masteravhandling), Norges teknisk-naturvitenskaplige universitet, NTNU.

Vedlegg

Tabell 12 under gir ei oversikt over kategoriseringa av feiltypar i finittfeil og tempusfeil med tilhøyrande undertypar med døme frå materialet og forklarande merknadar.

Tabell 12. Oversikt over kategorisering av feiltypar basert på Wik (2014)

FINITTFEIL	Døme	Forklaring
Infinitiv for presens	a) <i>Når man velger bolig og bosted, legge man vekt på områdets miljø</i>	Dette er ein finittfeil fordi verbfrasen i setninga ikkje er markert for finitteth, men berre for tempus (-fortid).
Presens for infinitiv	b) <i>... mennesker hadde ikke rett å gå på skole, å finner jobb, å snakke mårsmolsprok</i>	Dette er ein finittfeil fordi verbfrasen i setninga bryt med prinsippet om at berre eit av verbet i setninga skal vera markert for finitt. Denne feilen involverer ikkje tempus fordi *å finner , på same måte som å <i>finne</i> , er markert i tråd med tidsreferansen -fortid.
	c) <i>Jeg kan går til Rema 1000 i fem minutter</i>	Dette er ein finittfeil av same årsak som i (b). Skilnaden er at ein i dette tilfelle har med ein modalverbfrase å gjera.
Preteritum for perf. partisipp	d) <i>Jeg har opplevde at vennskapet er den beste måte å kontakte folk</i> e) <i>Jeg hadde vært i STED et år, og hadde ikke fikk</i>	(d) og (e) er begge døme på finittfeil av same årsak som i (c): Fordi perfektum partisipp (-finit) er bytt ut med ei finittmarkert preteritumsform, får ein to finittmarkerte verb i verbfrasen. Dette kan ikkje vera tempusfeil fordi <i>har</i> og <i>hadde</i> er riktig markerte for tempus.
Perf. partisipp for preteritum	f) <i>Den jenta kommet kjempet snill mot henne</i>	(f) er ein finittfeil som kan minna om (a) i den forstand at finittheitsmarkeringa manglar i setninga (<i>kommet</i> er -finit). Tempus er riktig fordi perfektum partisipp forma i setninga uttrykkjer +fortid på same måte som <i>kom</i> ville ha gjort.
Presens for presens perf.	g) <i>Jeg jobber på NAMN sykehjem i neste to år.</i>	Eg reknar også samanblandinga av presens og presens perfektum for finittfeil.
Presens perf. for presens	h) <i>Statistikken viser at hvert sekund har ti personer dødd av røyking.</i>	(h) er i prinsippet same sak som (g). Skilnaden er at målspråksnorma i dette tilfelle krev ei presensform, og ikkje ei perfektumsform.
Preteritum for preteritums perf.	i) <i>Men de var ikke klar på grunn av at de ikke pakket sakene deres.</i>	Eg reknar også samanblandinga av preteritum og preteritums perfektum for finittfeil.
Preteritums perf. for preteritum	j) <i>Jeg koste meg mer enn før der og hadde vært der i tre måneder.</i>	(j) er i prinsippet same sak som (i). Skilnaden er at målspråksnorma i dette tilfelle krev ei preteritum perfektumsform, og ikkje ei preteritumsform.

TEMPUSFEIL ¹⁴	Dome	Forklaring
Presens for preteritum	k) <i>når jeg kom til Fornebu, må jeg sitte der og vente på ham</i>	Presensforma <i>må</i> i (k) er +finit. Dette avviker må derfor klassifiserast som ein tempusfeil fordi tidsreferansen er +fortid, og <i>må</i> uttrykkjer -fortid.
	l) <i>Jeg har flyttet mange ganger da jeg bodde i STED</i>	I perfektumsfrasen i (l) er <i>flyttet</i> korrekt i forhold til verbet føre, men <i>har</i> , på same måte som <i>må</i> i (k), uttrykkjer -fortid i ein kontekst der tidsreferansen er +fortid.
	m) <i>Han visste ikke hva han skulle si til ham fordi han har vært ute med sine venner</i>	(m) er i prinsippet same sak som (l). Skilnaden er at målspråksnorma i dette tilfelle krev ei preteritums perfektumsform, og ikkje ei presens perfektumsform.
	n) <i>Det er vakkert hvis det er blomster og busker i hagen min</i> ¹⁵	I (n) krev målspråksnorma <i>ville vært</i> , altså eit verb markert for +fortid og ikkje -fortid slik som <i>er</i> uttrykkjer.
Preteritum for presens	o) <i>Jeg har fått mange norske venner og av og til gikk jeg på besøk til dem..</i>	I (o) er tidsreferansen -fortid, men <i>gikk</i> uttrykkjer +fortid. Dette er då ein tempusfeil og ikkje ein finittfeil fordi presens <i>går</i> og preteritum <i>gikk</i> markerer begge +finit.
	p) <i>En av opplevelsene som jeg hadde likt best var da jeg fødte mitt barn</i>	(p) er i prinsippet same sak som i (o). Skilnaden er at ei preteritums perfektumsform står i staden for ei presens perfektumsform, men forvekslinga mellom preteritum <i>hadde</i> og presens <i>har</i> på plassen for hjelpeverbet er av same type tempusfeil som i (o).
	q) <i>Jeg tenkte meg å bli sykepleier siden jeg var barn</i>	I (q) har me også tempusfeil fordi ei form markert for +fortid (<i>tenkte</i>) står i staden for ei form som markerer -fortid.
Infinitiv for preteritum	r) <i>Først gang kom jeg til Norge lengte jeg mye</i>	I (r) markerer <i>lengte</i> -fortid i ein kontekst der tidsreferansen er +fortid.
Infinitiv for perf.partisipp	s) <i>...og tror det er fordi de forlate de gode tredisjonelle tingene</i>	I (s) markerer <i>forlate</i> -fortid i ein kontekst der tidsreferansen er +fortid ¹⁶ .
Preteritum for infinitiv	t) <i>En glede kommer fra inside som teller mest, for eks. fikk barn (ASK retter til å få)</i>	I (t) markerer <i>fikk</i> +fortid i ein kontekst der tidsreferansen er -fortid.

Abstract

Finiteness and tense distinctions in Norwegian second language learning

The study presented in this paper departs from earlier predictions about the role of finiteness in Norwegian second language learning (Hagen 2001, 2005; Eide 2008, 2009ab, 2012, 2015) as well as previous findings indicating that finiteness marking is more challenging to learn than tense marking. These previous studies furthermore suggest that learners without finiteness marking on the verb in their L1 have more difficulties in acquiring finiteness in Norwegian than learners familiar with finiteness distinctions from their L1. In the present study, 246 learners' (from three different L1 groups) use of verb morphology in written texts, extracted from a

Norwegian learner corpus (ASK), is analysed in light of the predictions concerning the relation between finite marking and tense marking, and previous findings. Contrary to earlier studies, the learners in the present study do not seem to have more problems with finiteness marking than tense marking in Norwegian. The analyses show that errors related to tense are significantly more frequent in the texts than errors related to finiteness. Furthermore, and in line with earlier findings, the analyses also reveal an L1 effect: Learners without finiteness in their L1 (Vietnamese) have more finiteness errors compared to learners with finiteness marking in the L1 (Albanian and Somali).

Key words: *finiteness; tense; transfer; ASK corpus*